

POSUDEK MAGISTERSKÉ PRÁCE

Pavel Mráz:

Non-militarization of the Final Frontier: Tracing the evolution of norms in outer space

Lidské pronikání do kosmu je samo o sobě fascinující záležitostí, která má navíc od svých počátků po druhé světové válce mnoho bezpečnostních konotací. Skutečnost, že k intenzifikaci (a snad lze říci samotné realizaci) tohoto procesu došlo díky supervelmocenskému soupeření během studené války, je v tomto ohledu klíčová. Tím zvláštěji potom působí Smlouva o zásadách činnosti států při výzkumu a využívání kosmického prostoru včetně Měsíce a jiných těles z roku 1967, která svým mírovým étosem a odkazy na společné zájmy lidstva stojí na první pohled v ostrém protikladu k vojenské logice, která USA a SSSR k pronikání do vesmíru dovedla.

Pavel Mráz ve své práci komplexní a současně detailní analýzou dokazuje, že chápání tzv. Kosmické smlouvy jako jednou provždy etablovaného kánonu univerzálních norem je mylné, že logika v ní obsažených pravidel a regulací je ve skutečnosti výsostně poplatná době svého vzniku a skrývají se za ní konkrétní, zhusta partikulární a velmi specifické zájmy obou soupeřících supervelmocí. Zvolená kombinace kritické diskurzivní analýzy genealogickou metodou Richarda Price s paralelním rozbořením klíčových praktik obou aktérů poskytuje plastický, objevný a mimořádně poutavý (byť často nelichotivý) obraz vzniku klíčového mezinárodněprávního nástroje, který reguluje lidskou činnost v kosmu.

Autorova erudice v teoretických otázkách i empirické znalosti, opřené o rozsáhlý soubor použitých zdrojů, jsou v celé práci zjevné. Výsledkem je systematické odkrývání skutečností skrývajících se za etablovaným a často zjevně mylným vnímáním procesu, který dovedl SSSR a USA od ‚pouhých‘ závodů ve zbrojení ke kosmickému soupeření, jehož dopady (např. v podobě husté satelitní sítě) jsou dodnes velmi významné. Autor se suverénně pohybuje mezi různými úrovněmi analýzy, což lze anekdoticky doložit např. reflexí diskurzivních implikací tvaru prvních družic, které SSSR a následně USA vypustily.

Práce je psána velmi čtivě, aniž by to bylo na úkor akademické rigoróznosti. Je dobře strukturována, byť výrazně delší třetí kapitola by si kvůli přehlednosti zasloužila podrobnější členění. Autorova angličtina je na vysoké úrovni, stylisticky je práce prakticky bezchybná a netrpí ani zbytečnými překlepy. Obsahuje také všechny požadované součásti (projekt, klíčová slova, abstrakt, shrnutí).

Vytknout lze práci jen nemnohé. Za prvé, byť autor v úvodu jasně identifikuje použitou metodu, nebylo by od věci upřesnit, jak přesně bude v práci aplikována, jaký korpus literatury a zdrojů bude využívat atd. S tím souvisí druhá připomínka, která směřuje k absenci samostatného *literature review* – vzhledem k šíři použité literatury a autorově výborné orientaci v ní je to škoda.

Výhradu ke konkrétním autorovým závěrům mám jen ohledně jeho paušálního odmítnutí zákazu přivlastňování v Kosmické smlouvě (viz s. 42 a znovu s. 58). Podle autora tento zákaz zcela vylučuje legální využití kosmických zdrojů. Otázkou ale je, zda by takové využití (typicky v podobě těžby nerostných surovin na planetách mimo Zemi) nemohlo být regulováno na mezinárodní úrovni (prakticky v rámci OSN), aniž by byl zákaz přivlastnění ze strany států porušen. Jde zatím o hypotetický problém, ale zdá se mi, že jeho kreativní a přitom praktické řešení by bylo možné v rámci stávající právní úpravy.

Zbývají už jen dvě drobné a podružné nepřesnosti (spíše možná ‚faktografické překlepy‘). Hned na s. 9 autor uvádí v kontextu literatury sci-fi první poloviny 20. století jako autora A. C. Clarka, který

přítom publikoval až po druhé světové válce. Snad zde došlo k záměně s H. G. Wellsem, jehož *Válka světů* vesmírný prostor akcentovala na poli vědeckofantastické literatury poměrně výrazně (jako další Clarkův předchůdce se nabízí Jules Verne se svou originální myšlenkou dosažení vnějšího kosmu prostřednictvím obřího děla – myšlenky, která ostatně vedla k bizarnímu napodobení v podobě ‚superděl‘, jež pro Saddáma Husajna konstruoval kanadský odborník Gerald Bull). Na straně 26 potom autor uvádí jako strategický bombardér USA konce 50. let typ „B-2“ (což je *stealth bomber* působící v USAF od roku 1993), přičemž ve skutečnosti se jednalo o tehdy nově zavedený (a i dnes stále aktivní) typ B-52.

Angličtina používá adjektivum *magisterial* pro autoritativní, suverénní zpracování nějakého tématu – jsem přesvědčen, že je lze bez problémů vztáhnout na posuzovanou magisterskou práci. Z výše uvedených důvodů ji samozřejmě **doporučuji k obhajobě** a navrhuji ji hodnotit jako **výbornou**. Navíc se domnívám, že by měla být oceněna **pochvalou děkana za vynikající diplomovou práci**.



V Praze dne 28. 8. 2014